

Sygn. akt VI U 1050/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2018 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołań : H. B. (1) i I. B.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego :

- z dnia 16 marca 2018 r., znak: (...);

- z dnia 16 marca 2018 r., znak: (...)

w sprawach : H. B. (1) i I. B.

przeciwko: Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

zmienia zaskarżone decyzje poprzez ustalenie, iż :

- H. B. (1) nie ma obowiązku zwrotu nienależnie pobranego w okresie

od 1 grudnia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku świadczenia w kwocie

975 zł 53 gr (dziewięćset siedemdziesiąt pięć 53/100) ;

- I. B. nie ma obowiązku zwrotu nienależnie pobranego w okresie

od 1 grudnia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku świadczenia w kwocie

1038 zł 39 gr (jeden tysiąc trzydzieści osiem 39/100).

Sygn.akt VI U 1050/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 marca 2018r. znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ograniczył od dnia 1 maja 2018r. wypłatę emerytury rolniczej H. B. (1) , wskazując że świadczenie to – stosownie do art.28 ust.3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017r., poz. 2336) - nie przysługiwało mu od dnia 1 grudnia 2017r. ponieważ nie poinformował on w terminie 14 dni o rozwiązaniu umowy dzierżawy za porozumieniem stron w dniu 22 listopada 2017 r., a grunty stanowiące przedmiot tej umowy ostatecznie zostały zbyte 27 stycznia 2018r. W związku z tym w okresie od 1 grudnia 2017r. do 31 grudnia 2017r. ubezpieczony pobierał świadczenie z powyższego tytułu w kwocie 975 zł 53 gr. Ponadto rolniczy organ rentowy podał, że ponieważ ubezpieczony

był pouczony o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, a mimo zajścia tych okoliczności pobierał przesyłane świadczenia – stosownie do postanowień art.52 ust.2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i art.138 ust.1, 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017r. poz.1383) jest on zobowiązany do zwrotu kwoty 975 zł 53 gr za okres od 1 grudnia 2017r. do 31 grudnia 2017r..

Dodatkowo organ ten stwierdził, iż na podstawie art.139 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych kwota powyższa będzie potrącana z pobieranej przez ubezpieczonego emerytury po 424 zł 07 gr miesięcznie – poczynając od miesiąca maja 2018r.

Odrębną decyzją z dnia 16 marca 2018r. znak (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ograniczył od dnia 1 maja 2018r. wypłatę emerytury rolniczej I. B., podając tę samą podstawę prawną i faktyczną, którą wskazał w decyzji adresowanej do jej męża H. B. (1). Rolniczy organ rentowy podał, iż w okresie od 1 grudnia 2017r. do 31 grudnia 2017r. I. B. pobierała świadczenie z powyższego tytułu w kwocie 1038 zł 39 gr. Ponieważ była ona pouczona o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń, a mimo zajścia tych okoliczności pobierała przesyłane świadczenia – stosownie do postanowień art.52 ust.2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i art.138 ust. 1, 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zobowiązana do zwrotu kwoty 1038 zł 39 gr za okres od 1 grudnia 2017r. do 31 grudnia 2017r.. Dodatkowo rolniczy organ rentowy wskazał, iż na podstawie art.139 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych kwota powyższa będzie potrącana z pobieranej przez ubezpieczoną emerytury w ratach miesięcznych po 351 zł 04 gr miesięcznie – poczynając od miesiąca maja 2018r.

Wspólne odwołanie od powyższych decyzji wnieśli ubezpieczeni I. B. i H. B. (1). W uzasadnieniu zaskarżenia ubezpieczeni powoływali się na swój podeszły wiek oraz fakt podarowania nieruchomości rolnej swoim dzieciom i wnukom, przy czym twierdzili, że aby otrzymać mapki potrzebne do załatwienia formalności urzędowych (które trwały do 27 stycznia 2018r.) musieli najpierw rozwiązać umowę dzierżawy w dniu 27 listopada 2017r. Wnosili oni o pozytywne dla nich rozpatrzenie odwołania.

W odpowiedziach na odwołanie (odwołania ubezpieczonych zostały zarejestrowane przez rolniczy organ rentowy jako odrębne sprawy) organ ten twierdził iż zaskarżone decyzje zostały wydane zgodnie z obowiązującymi przepisami i brak podstaw do zmiany tych decyzji. W uzasadnieniu powyższych decyzji Prezes KEUS wskazał, iż :

- decyzją pierwszorazową z dnia 13 lutego 1998r. ubezpieczonemu H.

B. świadczenie zostało przyznane w części składkowej, natomiast

część uzupełniająca została zawieszona w 100 % z uwagi na niezaprzeszanie

prowadzenia działalności rolniczej ;

- decyzją pierwszorazową z dnia 5 listopada 1997r. ubezpieczonej I.

B. świadczenie zostało przyznane w części składkowej, natomiast

część uzupełniająca została zawieszona w 50% z uwagi na niezaprzeszanie

działalności rolniczej.

W związku z wydzierżawieniem przez ubezpieczonych gospodarstwa rolnego 1 czerwca 1998r. na okres 10 lat Panu Z. K. decyzją z dnia 6 lipca 1998r. podjęto wypłatę dla ubezpieczonych części uzupełniającej ich świadczeń, począwszy od 1 czerwca 1998r. W dniu 17 listopada 1998r. ubezpieczeni przedłożyli w organie rentowym nową umowę dzierżawy zawartą 30 października 1998r. na okres 10 lat z Panem A. K. (rejestracja umowy 17 listopada 1998r.), w związku

z czym – po przeanalizowaniu dokumentów – organ rentowy uznał, że ubezpieczeni zachowali prawo do wypłaty świadczenia w pełnej wysokości.

Od dnia 2 maja 2004r. ubezpieczeni są uprawnieni do pobierania emerytury rolniczej przyznanej im decyzjami z dnia 25 sierpnia 2004r..

W związku z upływem 10 lat od zawarcia umowy dzierżawy w październiku 2008r. rolniczy organ rentowy zawiesił dalszą wypłatę części uzupełniającej emerytur ubezpieczonych w 100 % począwszy od 1 listopada 2008r. oraz poinformował ich o konieczności przedłożenia stosownego dokumentu, potwierdzającego zbycie lub wydzierżawienie gospodarstwa rolnego. W dniu 20 listopada 2008r. ubezpieczeni przedłożyli umowę dzierżawy zawartą 19 listopada 2008r. z Panem G. N. na kolejne 10 lat. Na tej podstawie Prezes KRUS decyzją z dnia 27 listopada 2008r. przedłużył wypłatę części uzupełniającej na kolejne 10 lat poczynając od 1 listopada 2008r.

W dniu 5 lutego 2018r. do KRUS wpłynęło rozwiązanie przedmiotowej umowy za zgodą obu stron, począwszy od 22 listopada 2017r. oraz dwa akty notarialne stwierdzające zbycie gospodarstwa rolnego.

Mając powyższe na uwadze rolniczy organ rentowy decyzją z dnia 16 marca 2018r. ustalił nadpłaty części uzupełniającej emerytur ubezpieczonych za okres od 1 grudnia 2017r. do 31 grudnia 2017r. i zażądał jej zwrotu, zgodnie z art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2017r. , poz.1382). Do zwrotu :

- przez H. B. (1) pozostaje kwota 975 zł 53 gr;

- przez I. B. pozostaje kwota 1038 zł 39 gr.

Rolniczy organ rentowy podał, że przyczyną ustalenia nadpłaty było rozwiązanie przez ubezpieczonych umowy dzierżawy i niepowiadomienie o tym fakcie organu rentowego w ustawowym terminie 14 dni.

Ponadto organ rentowy wniósł o połączenie sprawy z odwołania H. B. (1) ze sprawą z odwołania I. B. do wspólnego rozpoznania, zgodnie z art.219 K.p.c.

Zarządzeniem Przewodniczącego składu orzekającego z dnia 11 maja 2018r. sprawa z odwołania I. B. o sygn. akt VI U 1051/18 została połączona do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą niniejszą, zgodnie z powyższym wnioskiem pozwanego organu rentowego.

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył, co następuje :

Ubezpieczeni I. i H. B. (1) od 2 maja 2004r. uprawnieni są i pobierają emerytury rolnicze. W dniu 19 listopada 2008r. H. B. (1) zawarł umowę dzierżawy z G. N. , na mocy której wydzierżawił on G. N. własne gospodarstwo rolne o powierzchni 4,75 ha, położone w miejscowości K., na okres 10 lat

dowód : umowa dzierżawy k.96 – 98 akt emerytalnych powoda

H. B.

Strony powyższej umowy postanowiły definitywnie rozwiązać ją z dniem 22 listopada 2017r (odpis rozwiązania umowy – karta 118 akt emerytalnych H. B. (1)).

W dniu 3 października 2017r. H. B. (1) sprzedał część będącego jego własnością nieruchomości rolnej J. S. i H. S., natomiast w dniu 27 stycznia 2018r. na mocy umowy darowizny przekazał pozostałą część będącej jego własnością nieruchomości rolnej członkom najbliższej rodziny (akty notarialne z 3 X 2017r. i 27 I 2018r. k. 119 – 125 akt emerytalnych powoda H. B.).

Dokumenty powyższe potwierdzające rozwiązanie umowy dzierżawy oraz sprzedaż i darowiznę nieruchomości rolnych H. B. (1) złożył w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w dniu 5 lutego 2018r. (okoliczność niesporna).

W okresie od 22 listopada 2017r. do 27 stycznia 2018r. (data umowy darowizny) H. B. (1) był nadal właścicielem gospodarstwa rolnego (obejmującego nieruchomości objęte wskazaną wyżej umową darowizny) jednak ani on, ani jego żona nie wykonywali w tym gospodarstwie żadnej działalności rolniczej, nie wykonywali prac polowych, nie posiadali żadnego inwentarza. Ubezpieczeni nie są zdolni – ze względu na stan zdrowia – do wykonywania jakichkolwiek prac rolniczych (H. B. (1) od 10 lat nie chodzi, a jego żona po przejściu krótkiego odcinka czuje się bardzo zmęczona i zmuszona jest się położyć). Oboje są w podeszłym wieku (I. B. urodzona (...), a H. B. (1) urodzony (...)).

dowody : przesłuchanie powódki oraz zeznania świadka H.

B. - (...) (e -protokół rozprawy k.22; skrócony protokół

rozprawy k. 19 -20)

Zaskarżone w niniejszej sprawie decyzje Prezesa KRUS odwoływały się do art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, zgodnie z którym wypłata emerytury lub renty rolniczej ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej z zastrzeżeniem ust. 5 – 7 i 9 – 11.

Z faktu rozwiązania z dniem 22 listopada 2017r. wyżej wskazanej umowy dzierżawy rolniczy organ rentowy wywiódł wniosek, iż ubezpieczeni prowadzili po tym dniu działalność rolniczą. Ustalenie tego rodzaju nie znalazło jednak potwierdzenia w zebranym w sprawie materiale dowodowym.

Na początku rozważań w tym przedmiocie przywołać należy in extenso treść art.28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, zgodnie z którym :

- ust. 1 : Wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2 – 8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

- ust.2 : Zawieszenie wypłaty dotyczy :

1/ części uzupełniającej emerytury rolniczej lub renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy ;

2/ emerytury lub renty inwalidzkiej z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i ich rodzin w części równej 95 % emerytury podstawowej

- i obejmuje całość lub określony ułamek tej części świadczenia;

ilekroć w ust. 3 i 5 – 7 jest mowa o zwieszeniu wypłaty w całości, w połowie albo w jednej czwartej – rozumie się odpowiednio

zawieszenie wypłaty tej części świadczenia, jej połowy albo jednej czwartej.

- ust. 3 : Wypłata ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt lub rencista nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej , z zastrzeżeniem ust.5 – 7 i 9 – 11.

- ust. 4 : Uznaje się , że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając :

1/ gruntów wdzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej na co najmniej 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej :

a/ małżonkiem emeryta lub rencisty,

b/ jego zstępnym lub pasierbem,

c/ osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym ;

d/ małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c;

2/ gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych ;

3/ gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ;

4/ własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka .

- ust. 5 : Jeżeli emeryt lub rencista jest długotrwale niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy rolniczej albo rolniczej choroby zawodowej, wypłata świadczenia przez okres dwóch lat od tego wypadku albo zachorowania na tę chorobę ulega zawieszeniu tylko w połowie.

- ust.6 : Wyplata ulega zawieszeniu w polowie, jezeli :

2/ rencista pobiera okresowa rente rolnicza z tytulou niezdolnosci do pracy, nie dluzej jednak niz przez dwa lata .

- ust. 7 : Wyplata ulega zawieszeniu w jednej czwartej, jezeli :

1/ emeryt lub rencista nie zawarł umowy z następcą stosownie do przepisów rozdziału 7 i nie ma możliwości sprzedaży nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego co najmniej po cenie odpowiadającej ich oszacowaniu według przepisów o

gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa albo

2/ trwają czynności zmierzające do wywłaszczenia tych nieruchomości , ich wykupu na cel uzasadniający wywłaszczenie albo do trwałego wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów lub

3/ nieruchomości te są położone w strefie ochronnej lub na innym obszarze utworzonym na podstawie odrębnych przepisów w związku z wprowadzeniem ograniczeń w użytkowaniu gruntów rolnych albo w celach ochronnych

- ust. 8 : Jeżeli wypłata ulega zawieszeniu w myśl ust. 3 lub 5, zawieszają się w całości wypłaty dodatku pielęgnacyjnego, przysługującego z tytułu ukończenia 75 lat.

- ust.9 : W przypadku podjęcia działalności rolniczej na gruntach :

1/ nabytych w drodze dziedziczenia lub

2/ uprzednio wydzierżawionych co najmniej na 10 lat, jeżeli dzierżawa ustała wcześniej z przyczyn niezależnych od wydzierżawiającego, lub

3/ odzyskanych w wyniku rozwiązania – z przyczyn niezależnych od uprawnionego – umowy, na podstawie której uprzednio zbył on te grunty, albo w wyniku uchylecia lub stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej

- wypłata nie ulega zawieszeniu przez okres jednego roku.
- ust.10 : W przypadku zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej polegającej na przekazaniu gospodarstwa rolniczego w formie aktu notarialnego osobie niepełnoletniej wypłata ulega zawieszeniu w całości do czasu osiągnięcia przez tę osobę 18 lat.
- ust.11 : W przypadku, gdy rencista lub emeryt uprawniony do emerytury z art.19 ust. 1 prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem podlegającym ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy, wypłata ulega zawieszeniu.

W utrwalonym orzecznictwie wykładnia powyższego przepisu wskazuje, iż własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego, które obecnie pozostają poza sferą stosunku ubezpieczenia społecznego rolników i są prawnie obojętne przy objęciu ubezpieczeniem, nie mogą mieć także wpływu na wysokość pobieranych świadczeń. Uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć (i zależy) od zaprzestania działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art.28 ust.4 pkt 1 – 7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą dowodzić, że nie są rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 X 2009r. II UK 46/09 – LEX nr 583814).

Przesłanką stosowania art.28 ust. 4 powyższej ustawy i zawieszenia wypłaty części uzupełniającej emerytury lub renty jest prowadzenie działalności rolniczej, a więc wykazanie, że po zakończeniu umowy dzierżawy właściciel podjął ponownie działalność rolniczą, a nie samo posiadanie lub dysponowanie własnością gospodarstwa rolnego.

Wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art.6 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie podlega zawieszeniu na podstawie art.28 ust. 1 i ust.3 w związku z ust.4 tej ustawy (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004r. II UZP 5/04 – OSNP z 2004r. /22/389 ; z dnia 12 lutego 2015r. I UK 222/14 – LEX nr 1666015 wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 maja 2018r. III AUa 942/17 – LEX nr 2490997).

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje jednoznacznie na nieprowadzenie przez ubezpieczonych działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym powoda po rozwiązaniu z dniem 22 listopada 2017r. umowy dzierżawy gruntów rolnych. Odzyskanie przez H. B. (1) posiadania gruntów rolnych będących jego własnością miało miejsce tylko przejściowo i na stosunkowo krótki okres. Nastąpił to w czasie, w którym nawet aktywni rolnicy czasowo zaprzestają – z uwagi na uwarunkowania pogodowe i naturalny cykl – prowadzenia prac polowych. Co więcej, powodowie znajdują się obecnie w takim wieku i takiej sytuacji życiowej, która uniemożliwiała im faktyczne podjęcie jakiegokolwiek działalności rolniczej.

W tej sytuacji zachowali oni prawo do świadczeń w pełnej wysokości, mimo iż po rozwiązaniu umowy dzierżawy, posiadanie gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego powróciło do powoda H. B. (1).

Zatem organ rentowy nie miał podstaw do stwierdzenia nadpłaty świadczeń powodów za miesiąc grudzień 2017r. w kwotach wskazanych w zaskarżonych decyzjach oraz do ustalenia nienależnie pobranych przez nich emerytur rolniczych.

Zaskarżone decyzje na podstawie art.477¹⁴ paragraf 2 K.p.c. w związku z art.28 ust. 1 i 3 w zw. z ust.4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników podlegały zmianie i dlatego Sąd Okręgowy orzekł reformatoryjnie jak w sentencji wyroku.

SSO J.Madej